

תוכן העניינים

2	מבוא
3	פרק 1 : רקע תיאורטי
3	1.1 תקשורת ההמונים והשפעותיה
4	1.2 תקשורת ההמונים והיחסים הבינלאומיים
6	1.3 מיסגור
7	1.4 תקשורת ההמונים במלחמה
9	פרק 2 : רקע – מקרה הבוחן
12	פרק 3 : מערך המחקר
13	פרק 4 : ממצאים – סיקור אירועי "צוק איתן" ב-"אל-גיזירה" לעומת CNN
13	4.1 סיקור ב"אל-גיזירה"
17	4.2 סיקור ב-CNN
21	פרק 5 : ניתוח מגמות בהשפעת התקשורת הערבית על הזירה הבינלאומית
24	דיון וסיכום
27	רשימה ביבליוגרפית

מבוא

התקשורת המודרנית הפכה להיות שחקן מרכזי במערכת הבינלאומית ובזירת היחסים הבינלאומיים. המהפכה התקשורתית שמתבטאת בקדמה טכנולוגית, ריבוי ערוצי טלוויזיה המשודרים באמצעות הלוויין בכל פינה בעולם, פלאפונים, אינטרנט מהיר וכדומה, הופכים את כל העולם לזירה אחת המחוברת באופן מהיר על-ידי אמצעי תקשורת ההמונים.

המהפכה הטכנולוגית בתקשורת גרמה לקיצור המרחקים ולשינוי אופיין של מערכות היחסים בין כל המדינות והגורמים בעולם. תהליך זה נוגע למעשה לכל תחומי החיים, מתרבות ועד מלחמות, זה הוא ייצוג קלאסי של תופעת הגלובליזציה שלמעשה חדרה לכל תחום ותחום. החיבור התקשורתי המתקיים כיום משפיע על חברות שונות, ובזכותו נוצרו ערכים משותפים וחוצי גבולות. בנוסף לכך מעורבותה של התקשורת בכל אירוע ויכולתה להעביר אותו לכל חלקי העולם, הופכת עניינים מקומיים לעניינים בינלאומיים (ויטקופף וקגלי, 2002).

תופעה נוספת המאפיינת את תקשורת ההמונים המודרנית היא שהתקשורת כבר אינה רק אמצעי סיקור, התקשורת גם מעורבת ומשפיעה על-ידי הזדהות עם צד מסוים, אופן מסגור האירועים וכדומה. כמובן שכאשר מדובר באירועים בינלאומיים התפקיד הזה מתחזק, שכן הצופים הנמצאים בקצה השני של העולם תלויים באופן מוחלט בדרך בה מועבר אליהם המידע.

מחקר זה יתמקד בהיררכיה התקשורתית בעולם ובהשפעת התקשורת הערבית על הזירה הבין לאומית. כניסתה של התקשורת הערבית לתחום הבינלאומי הינה תופעה חדשה יחסית, עד להקמתו של ערוץ "אל-ג'זירה" ב-1996, הייתה זאת זירה של כלי תקשורת מערביים בלבד. "אל-ג'זירה פתחה עידן חדש ובעקבותיה באו נוספים, כגון אלעראביה (סעודיה) ואלמיאדין (איראן) ואחרים תאגידי שידור אלה משמשים צינור מידע חשוב לעולם הערבי. במחקר זה ננסה לבדוק את אופן סיקור ארועי החדשות בתאגידים השונים והשפעת תאגידי החדשות הערביים על הזירה הבין לאומית. ההתמקדות תהיה במבצע "צוק איתן" ובעימות בין ישראל ל"חמאס", אך נתייחס גם לנושאים נוספים הקשורים למזרח התיכון: הפלישה הצבאית של ארצות הברית לעיראק, אירועי "האביב הערבי", מלחמת אפגניסטאן ועוד.

מממצאי המחקר אנחנו מקווים ללמוד על השפעת אמצעי התקשורת בעולם הערבי על הזירה הבין לאומית. ישנה חשיבות רבה לנושא זה, מפני שכבר למדנו על כך שלאמצעי התקשורת יכולת השפעה רבה על הצופים ועל דעת הקהל, מכיוון שהתקשורת הערבית לא הייתה שחקן מעורב עד לפני 20 שנה, הצופים היו תלויים לחלוטין ברשתות אמריקאיות ומערביות. כעת יהיה מעניין ללמוד כיצד משפיעה התקשורת הערבית.

בפרק הראשון אציג סקירה מקיפה של ספרות מקצועית: תחילה אסביר את תפקידה של תקשורת ההמונים המודרנית ואת השפעותיה באופן כללי, אסביר את משמעות המיסגור ותאוריות נוספות בתחום תקשורת ההמונים המודרנית. לאחר מכן אציג רקע על שלושת השחקנים הבולטים בהם אתמקד בעבוד – CNN, "אל-ג'זירה" ומבצע "צוק איתן". לאחר-מכן אציג את שיטת המחקר ואעבור לפרק המרכזי ובו השוואה בין אופן סיקור המבצע בשתי תחנות הטלוויזיה. המטרה תהיה לבחון האם אותו מבצע מוצג לצופים בכל רשת בדרך שונה ומה הם ההבדלים והמשמעויות. של כך. הפרק הבא יהיה פרק כללי ובו אנתח את המגמות הכלליות בהשפעת התקשורת הערבית על הזירה הבינלאומית, לאחר מכן אסכם את העבודה ואת המסקנות העיקריות העולות ממנה.

סקירת ספרות

1.1 תקשורת המונים והשפעותיה

תקשורת המונים הפכה לגורם רב השפעה בימינו, אמצעי התקשורת פונים לקהלים גדולים. בשנים האחרונות התפתחו עוד ועוד אמצעי תקשורת ובהתאם לכך גם הולך וגדל נתח הזמן שהם תופסים בחייו של האדם הפרטי. בעבר היו ערוצי טלוויזיה בודדים, בהמשך הפכה הטלוויזיה להיות רב-ערוצית, אך בשנים האחרונות נוספו גם אתרי האינטרנט, הרשתות החברתיות וכן הלאה. כיום ניתן לומר כי אמצעי התקשורת מלווים את האדם למעשה בכל שלב של שעות היממה ולכל אורח חייו (רוזנטל, 2008).

כיום ניתן לומר כי האדם המודרני מכור לתקשורת, אנשים הופכים להיות תלויים באספקת המידע מהתקשורת בכל רגע ביממה. הצורך הזה הופך להיות ממש צורך פסיכולוגי של קבלת מידע, עדכון ופרשנויות (סופר, 2011; 18), מצב זה מקנה לאמצעי התקשורת יכולת השפעה חזקה מאד, הן על היחיד והן על החברה כולה. יכולת ההשפעה מתבטאת בראש ובראשונה בכך שאמצעי התקשורת הם למעשה אלה שקובעים מה יהיו הנושאים על סדר היום הציבורי ויתרה מכך הם גם קובעים ומשפיעים במידה רבה כיצד יתייחסו הצופים לאותם אירועים וכיצד יבינו אותם (מקומבס ושו, 1995).

מאפיין נוסף של תקשורת ההמונים המודרנית הוא ריבוי מקורות המידע. בעבר לא היה אינטרנט והיו רק ערוצי טלוויזיה מעטים, עיתונים ורדיו. כיום, האדם הקטן מקבל בימינו זרימת של מידע חדשות ממקורות שונים, בדרך-כלל כל אחד ממקורות המידע מציג את האירוע באופן שונה, לעיתים אפילו שונה מאד. לכן ישנה השפעה ישירה למקור המידע אליו נחשף כל אדם, לגבי הדרך בה הוא יתפוס ויבין את המציאות (Popkin, 1997).

אמצעי התקשורת הפכו למעשה לאלה המשפיעים בשאלה מה יהיו הנושאים העיקריים בעיני המערכת הבינלאומית. ההשפעה הזאת נוצרת על-ידי כך שיש להם את היכולת לקבוע מה יהיו הנושאים שיעמדו על סדר היום הציבורי ומה יהיו הנושאים שידחקו ממנו. כאשר אמצעי תקשורת ההמונים מבליטים נושא מסוים בדיווחים שלהם, הוא הופך להיות נושא מרכזי בסדר היום העולמי. לעומת זאת כאשר הם מדחיקים אותו לקרן זווית הוא עלול להפוך לנושא שולי. ההבלטה של נושא מסוים יכולה לחייב את המנהיגות לטפל בו, אפילו אם הייתה מעדיפה להתחמק מכך (גלילי-צוקר, 2008). אנחנו יכולים לראות דוגמאות לכך ממש בימינו, גם בתוך מדינת ישראל כאשר התקשורת נותנת הבלטה ברורה למחאות הלהט"בים והדרוזים ועל-ידי כך לממשלה לא תהיה ברירה והיא תהיה חייבת להתייחס לנושאים הללו. באותה מידה התקשורת יכולה גם "להעלים" נושאים מסוימים מסדר היום, או לדחוק אותם לפינה.

ישנם חוקרים המייחסים לתקשורת ההמונים אפילו משקל גדול יותר וטוענים כי לאמצעי התקשורת כיום ישנה היכולת ליצור מציאות. הסיקור התקשורתי מעולם לא יוכל להביא לצופים את כל פרטי הפרטים והתמונה המלאה של האירוע, לכן הסיקור תמיד יציג רק תמונה חלקית של המציאות. יצירת המציאות מתרחשת על-ידי מספר אמצעים: השלב הראשון הוא כמובן בחירת הנושאים שיעלו לסיקור ויכנסו לחדשות. אך לאחר מכן ישנן השפעות נוספות, מה מידת המרכזיות שיתנו לכל נושא, איזה נושא יוצג בראש החדשות, כמה דקות יינתנו לכל נושא וכן הלאה. הדברים האלה רלבנטיים לא רק בטלוויזיה, אלא גם באמצעי תקשורת אחרים, לדוגמה בעיתונות, איזה נושא יוצג בשער, איזה בעמודים הפנימיים וכן הלאה. על-ידי כך לאמצעי התקשורת יש את היכולת ממש לייצר מציאות ולהשפיע על המנהיגים ומקבלי ההחלטות (Van Dijk, 1997).